

Europeiska kommissionens förslag till meddelande om cirkulär ekonomi

Kommerskollegiums uppdrag

Kommerskollegium ansvarar för frågor som rör utrikeshandel, EU:s inre marknad och EU:s handelspolitik. Kollegiets uppdrag är att verka för frihandel. Det innebär att vi verkar för fri rörlighet på den inre marknaden och för liberaliseringar av handeln mellan EU och omvärlden samt globalt.

Kollegiet har tagit del av Europeiska kommissionens handlingsplan om cirkulär ekonomi¹ och förslagen till ändring av de sex direktiven på avfallsområdet.² Yttrandet inskränker sig till handlingsplanen för cirkulär ekonomi och de delar som berör kollegiets ansvarsområden.

Kollegiets synpunkter

Allmänt

Kollegiet vill påpeka vikten av att åtgärder i Europeiska kommissionens olika strategier är ömsesidigt stödjande. I detta meddelande framgår exempelvis att EU stödjer framtagandet av nya delningsekonomitjänster via forsknings- och strukturpengar.³ Enligt kollegiets mening stärker detta faktum ytterligare skälen att inte överreglera sektorn, en synpunkt som vi framförde i remissvaret för inremarknadsstrategin, se utförligare om detta under punkt ”consumption”.

Product design, s 3-4

Kollegiet ser positivt, framförallt ur konsumenthänseende, på att kommissionen föreslår åtgärder för att förbättra varors hållbarhet.

¹ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – Closing the loop – An EU action plan for the Circular Economy, COM(2015)614/2.

² COM(2015)593 final; COM(2015)595 final

³ Se sida 7 i kommissionens meddelande om cirkulär ekonomi.

Production processes, s 4

Kollegiet saknar i kommissionens meddelande ett ställningstagande kring behovet av dataöverföringar för effektivare resursanvändning i produktionsprocesserna. Enligt vår bedömning är det av stor vikt att det finns ändamålsenliga europeiska regler kring dataöverföringar i produktionen inte bara för att underlätta för näringslivet. Genom att underlätta gränsöverskridande dataöverföringar kan data i hela produktions- och distributionskedjan, om t.ex. produkthållbarhet och reparationer, användas för att optimera materialanvändningen i produktionsstadiet. För att underlätta gränsöverskridande dataöverföringar bör kommissionen därför bl.a. se över om europeiska eller nationella regler innebär restriktioner för dataöverföringar.

From waste to resources, s 11

Kollegiet ser positivt på att Europeiska kommissionen föreslår användning av europeiska standarder, exempelvis för kvalitén på returråvaror samt materialåtervinning. Europeiska standarder underlättar den fria rörligheten på EU:s inre marknad. Kollegiet vill dock betona vikten av att standardiseringen bör utgå från befintliga och kommande internationella standarder i den mån dessa motsvarar policybehoven inom EU. Det är viktigt för att regleringen för en cirkulär ekonomi ska vara förenlig med Världshandelsorganisationens (WTO) TBT-avtal och inte skapa onödiga hinder för handeln med länder utanför EU/EES. Kommissionen bör utarbeta mandaten för europeiska standarder i nära samråd med medlemsländerna och de nationella standardiseringsorganen för att skapa största möjliga samstämmighet om standardmandatens innehåll. Det är också viktigt att även andra intressenter förutom näringslivet - såsom konsument- och miljöorganisationer, forskare - är representerade i framtagandet av standarder. Detta för att skapa största möjliga samhällsnytta och beakta olika intressen såsom fri rörlighet för varor och tjänster samt ett fungerande konsument- och miljöskydd.

Consumption, s 6-7

- Enligt meddelandet stödjer kommissionen framtagandet av nya delningsekonomitjänster via forsknings- och strukturpengar och hänvisar till den av kommissionen framtagna inremarknadsstrategin och den kommande europeiska agendan för delningsekonomin.

Som vi påpekade i vårt remissvar till inremarknadsstrategin⁴ delar vi kommissionens syn på att delningsekonomin är ett medel för att skapa sysselsättning och tillväxt. Tjänster inom det segmentet kan därutöver bidra till en mer effektiv resursanvändning.

⁴ Se kollegiets remissvar dnr 2015/02065.

Kollegiet välkomnar kommissionens ambition att skapa ett regelverk som är tydligt och balanserat och tar hänsyn till nya aktörer och marknadsmodeller. Det är samtidigt viktigt att eventuella åtgärder måste ta i beaktande att delningsekonomin är ett komplext område som kan inbegripa många rättsområden och marknadsmodeller och behöver därför regleras med försiktighet genom att avväga skyddsintressen samt vara teknikneutral. Att kommissionen främjar nya affärsmodeller med hjälp av forsknings- och strukturpengar stärker ytterligare skälen att inte överreglera sektorerna.

- Kommissionen aviserar att de kommer att undersöka hur EU:s miljömärke, EU-blomman, kan bli mer ändamålsenlig för att bidra till den cirkulära ekonomin. Enligt kollegiets mening behöver EU:s miljömärkning bli mer ambitiös och få ett större genomslag på den europeiska marknaden för att den ska kunna användas som ett verktyg för övergången till en cirkulär ekonomi. I annat fall tror kollegiet att nationella miljömärkningar kommer att få en mer framträdande roll för märkning av hållbara produkter, vilket kan få begränsande effekter för den fria rörligheten. Ett mer ambitiöst europeiskt miljömärke skulle däremot kunna bidra till en bättre fungerande rörlighet för hållbara varor och tjänster på EU:s inre marknad.
- Vi välkomnar att kommissionen uppmuntrar medlemsstaterna att skapa incitament för att internalisera miljökostnader, till exempel med hjälp av grön skatteväxling.

Critical raw materials, s 15

Kollegiet instämmer i kommissionens resonemang att det - förutom miljöskäl – även finns goda ekonomiska skäl för återvinning. EU:s sårbarhet för störningar i utbudet av kritiska råvaror är en viktig handelspolitisk fråga. Råvarutillgångar är i många fall koncentrerade till ett fåtal länder. Dessa länder tillämpar i sin tur exportrestriktioner. EU:s sårbarhet på råvaruområdet resulterade 2008 i en särskild råvarustrategi som inbegriper både hållbarhets- och återvinningsaspekter.⁵ Det finns också en särskild handelsstrategi för råvaror som syftar till att säkra tillgången till strategiska råvaror.⁶ Även OECD har arrangerat seminarier på handelsområdet, tagit fram analyser och byggt upp en databas om exportrestriktioner och råvaror.⁷

UN 2030 Agenda for Sustainable Development, ss 2, 3, 5, 7, 20

⁵ http://ec.europa.eu/growth/sectors/raw-materials/policy-strategy/index_en.htm

⁶ http://ec.europa.eu/growth/sectors/raw-materials/specific-interest/trade/index_en.htm.

⁷ <http://www.oecd.org/tad/benefitlib/export-restrictions-raw-materials.htm>

Utifrån ett perspektiv att vilja uppnå hållbara globala värdekedjor ser kollegiet positivt på att planen har som utgångspunkt att åtgärderna ska stödja en cirkulär ekonomi i varje steg i värdekedjan.⁸

Planen har ett tydligt fokus på miljödelen av hållbarhetsmålen i Agenda 2030, framförallt i mål 12, för att tillförsäkra hållbara produktions- och konsumtionsmönster. Det är även inom detta område de konkreta förslagen finns.

Även om vissa potentiella positiva *sociala* vinster identifieras, framförallt avseende jobbskapande, saknas dock i stort konkreta förslag på detta område.

Planen betonar den cirkulära ekonomins betydelse för att skapa jobb och bidra till social integration, men ger inte några konkreta förslag för hur detta mål ska nås. Fokus ligger framförallt på potentialen för jobbskapande i tjänstesektorn som kan växa i takt med målsättningen att förlänga produktioners livslängd med reparationer m.m., i planen poängteras att omställningen till en cirkulär ekonomi kommer att behöva arbetskraft med särskilda och ibland nya färdigheter, vilket kommer att kräva satsningar på utbildning och vidareutbildning. Vilken typ av utbildningsinsatser, vilka sektorer man tror främst kommer påverkas etc. nämns dock inte.

Planen lyfter att det i produktionsprocesser måste tas hänsyn till miljömässiga och sociala effekter av produktionsprocesser för råvaror och detta båda inom EU som i tredje land. Här behöver WTO-rättsliga regler beaktas som ställer krav på att lika produkter inte får diskrimineras. Om produkter bedöms vara lika när de framställs med olika produktionsmetoder är en kontroversiell fråga som har belysts närmare i WTO-rättspraxis och litteratur.⁹

Ärendet har avgjorts av enhetschefen Oscar Wåglund Söderström i närvaro av ämnesrådet Anna Sabelström, föredragande. I den slutliga handläggningen har även ämnesråden Emilie Anér och Ulf Eriksson samt utredarna Cedric Housset, Amelie Kvarnström och Kristina Loboda deltagit.

Oscar Wåglund Söderström

Anna Sabelström

⁸ Se sida 3

⁹ Se t ex Van den Bossche, Zdouc, The Law and Policy of the World Trade Organization (2013); Jason Potts, The Legality of PPMs under the GATT – Challenges and Opportunities for Sustainable Trade Policy (2008) samt kollegiets yttrande “Interpreting the Concept of Like Product in Article I and III GATT”, Dnr 2004/02831.